Šifra kandidata:

Državni izpitni center

M 1 9 1 5 3 1 1 1

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

FILOZOFIJA

Izpitna pola 1

Komentar besedila

Četrtek, 30. maj 2019 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi dva konceptna lista in dva ocenjevalna obrazca.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.
Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati naloge, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca). Svojo šifro vpišite tudi na konceptna lista.

Izpitna pola vsebuje 4 filozofska besedila, od katerih izberite eno in napišite komentar, ki naj obsega najmanj 600 besed. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 22.

V preglednici z "x" zaznamujte, komentar katerega filozofskega besedila naj ocenjevalec oceni. Če tega ne boste storili, bo ocenil prvi komentar, ki ste ga pisali.

1.	2.	3.	4.

Pišite **v izpitno polo** z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom. Pred komentar prepišite avtorja besedila in naslov dela, ki ste ga izbrali. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napačno besedo ali poved prečrtajte in jo zapišite na novo. Nečitljivo besedilo bo ocenjeno z 0 točkami. Osnutek komentarja pišite na konceptna lista. Osnutek se ne upošteva pri ocenjevanju.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 1 prazno.

© Državni izpitni center
Vse pravice pridržane.

M 1 9 1 5 3 1 1 1 0 2

V sivo polje ne pišite.

Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia

V sivo polje ne pišite.

1. Platon: Država

Prevod Jožeta Košarja

»Povej mu, da ima prav, če trdi, da so ravno najsposobnejši med filozofi v očeh ljudstva neuporabni. Krivde za to neuporabnost pa ne sme pripisovati filozofom, temveč tistim, ki jih ne znajo ustrezno zaposliti. Ni namreč naravno, da krmar prosi pomorščake, naj ga postavijo za vodjo ladje in da 'modri hodijo pred vrata bogatašev'; kdor si je te besede izmislil, se je zmotil; pravilno se glasijo takole: kdor je bolan, najsi bo bogat ali reven, mora iti pred vrata zdravnikov, in vsakdo, ki čuti potrebo, da bi ga kdo vodil, se mora napotiti k vratom tistega, ki se razume na vodstvo; zato vladar, če res kaj velja, ne bo prosil podložnikov za dovoljenje, da jim vlada. Tako se tudi ti ne moreš zmotiti, če današnje oblastnike v državi primerjaš z mornarji, kakor smo jih pravkar opisali, tiste druge, ki jim veljajo za neuporabne zvezdoglede, pa s pravimi krmarji.«

(Vir: Platon: Država. Prevod Jože Košar. DZS, Ljubljana 1976, 6. knjiga, str. 210–211.)

NAVODILO ZA PISANJE KOMENTARJA

Dani odlomek (prispodobe o ladji) govori o neuporabnosti filozofov v državi. Odlomka ne obnavljajte, temveč ga komentirajte v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. V eseju odgovorite na vprašanja:

– Krmar je strokovnjak za vodenje ladje, zdravnik za zdravje, vladar se razume na vodstvo, na kaj pa se po Platonu razume filozof?
– Zakaj so najsposobnejši filozofi v očeh ljudstva neuporabni v obstoječi državi?
– Kako Platon združi vodenje države s filozofijo?

Pri komentiranju odlomka upoštevajte tudi kontekst celotnega dela.

Prevod Gorazda Kocijančiča

»In pouči ga, da govoriš po resnici, da so najsposobnejši med tistimi, ki se ukvarjajo s filozofijo, za množico neuporabni, vendar pa ukaži, naj se za neuporabnost ne krivijo sposobni, ampak tisti, ki (jih) ne znajo uporabljati! Ni namreč naravno, da krmar prosi mornarje, naj ga pustijo vladati, niti da 'modri hodijo pred vrata bogatašev'; kdor je izrekel to duhovitost, se je zmotil. Resničnost je po naravi takšna: kdor je bolan, najsi je bogat ali reven, mora iti pred vrata zdravnikov, in vsakdo, ki potrebuje oblast nad seboj, mora iti pred vrata tistega, ki zmore vladati, ne pa da oblastnik, če je od njega res kakšna korist, prosi podložnike, naj mu pustijo vladati! Ne, ne boš se zmotil, če boš današnje politične oblastnike prispodobil mornarjem, o katerih sva ravnokar govorila, tiste druge, ki jih ti imenujejo 'neuporabne' in 'blebetače o nebesnih pojavih', pa resničnim krmarjem.«

(Vir: Platon: Država. Prevod Gorazd Kocijančič. Mohorjeva družba, Celje 2004, 6. knjiga, 489b–c.)

NAVODILO ZA PISANJE KOMENTARJA

Dani odlomek (prispodobe o ladji) govori o neuporabnosti filozofov v državi. Odlomka ne obnavljajte, temveč ga komentirajte v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. V eseju odgovorite na vprašanja:

– Krmar je strokovnjak za vodenje ladje, zdravnik za zdravje, oblastnik se razume na oblast, na kaj pa se po Platonu razume filozof?
– Zakaj so najsposobnejši filozofi v očeh ljudstva neuporabni v obstoječi državi?
– Kako Platon združi oblast v državi s filozofijo?

Pri komentiranju odlomka upoštevajte tudi kontekst celotnega dela.

V sivo polje ne pišite.

2. Aristotel: Nikomahova etika

Nehoteno je to, kar se stori prisilno ali iz nevednosti. Prisilno je to, kar ima svoje počelo izven nas, in sicer tako, da delujoča oziroma trpeča oseba nanj ne more vplivati, kot npr. če koga odnese vihar ali če ga odpeljejo ljudje, ki ga imajo v oblasti.
Če pa je nekaj storjeno iz strahu pred večjim zlom ali za dosego nekega plemenitega namena, če npr. ukaže nekomu storiti kaj grdega tiran, ki ima v oblasti njegove starše ali otroke, in bi bili le-ti, če to stori, rešeni, v nasprotnem primeru pa usmrčeni, tedaj nastane vprašanje, ali je to storjeno nehote ali hote. Nekaj podobnega se dogaja tudi, kadar v viharju mečejo tovor čez ladijski krov. Jasno je, da svojega imetja nihče ne bi odmetaval hote; da pa bi rešil življenje sebi in svoji sopotnikom, stori to vsak, kdor je pri zdravi pameti.

(Vir: Aristoteles: Nikomahova etika. Prevod Kajetan Gantar. Slovenska matica, Ljubljana 1994, 3. knjiga, str. 95.)

NAVODILO ZA PISANJE KOMENTARJA

Dani odlomek govori o različnih dejanjih. Odlomka ne obnavljajte, temveč ga komentirajte v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. V eseju odgovorite na vprašanja:
– Razložite, zakaj včasih ne vemo, ali je dejanje storjeno »hote ali nehote«.
– Katere vrste dejanj loči Aristotel in kako opisuje vsako vrsto dejanja?
– Kako je razmislek o različnih vrstah dejanja povezan z razmislekom o dobrem življenju?
V svojem komentarju odlomka upoštevajte kontekst celotnega dela.

3. Descartes: Meditacije

V tako hude dvome me je pahnilo včerajšnje razmišljanje, da jih ne morem več pozabiti, in vendar ne vidim, kako naj jih razrešim; ko da bi bil nenadoma padel v globok vrtinec, sem tako zmeden, da ne morem najti noge opore na dnu ali splavati na površje. Vendar si bom prizadeval in skušal spet prehoditi taisto pot, ki sem se bil po njej odpravil včeraj: odstranjeval bom vse, kar dopušča še tako neznaten dvom, natanko tako, ko da bi dognal, da je popolnoma lažno. Naprej bom šel vse dotlej, dokler ne spoznam kaj gotovega ali, če nič drugega, priznam zagotovo vsaj to, da ni nič gotovega.

(Vir: Descartes, R.: Meditacije. Prevod Primož Simoniti. Slovenska matica, Ljubljana 1988, 2. meditacija, str. 55.)

NAVODILO ZA PISANJE KOMENTARJA

Dani odlomek govori o dvomu in gotovosti. Odlomka ne obnavljajte, temveč ga komentirajte v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. V eseju odgovorite na vprašanja:
– Kaj Descartes misli z »neznatnim dvomom« in zakaj je prav dvom metoda, ki jo uporabi v Meditacijah?
– Katero pot bo skušal spet prehoditi, kaj vse bo odstranjeval?
– Katera je prva gotovost, do katere se dokoplje, in zakaj je ta gotovost odporna na dvom?
Pri komentiranju odlomka upoštevajte tudi kontekst celotnega dela.

V sivo polje ne pišite.

4. Nietzsche: H genealogiji morale

Človek, ki se je v pomanjkanju zunanjih sovražnikov in odporov, stisnjen v utesnjujočo ozkost in pravilnost nravi, nestrpno sam trgal, zasledoval, grizel, nadlegoval, s sabo grdo ravnal, ta žival, ki se do krvi buta v rešetke svoje kletke, žival, ki se jo hoče »ukrotiti«, ta, ki je občutil pomanjkanje in ga je razžiralo domotožje po pustinji, ta, ki je moral iz samega sebe delati pustolovščino, mučilnico, negotovo in nevarno divjino – ta norec, ta hrepeneči in obupani jetnik je postal iznajditelj »slabe vesti«. Toda z njo se je začelo največje in najgrozljivejše obolenje, od katerega se človeštvo še do danes ni pozdravilo, človek boluje *na človeku*, na *sebi*: kot posledica nasilne ločitve od živalske preteklosti, skoka in takorekoč padca v nov položaj in pogoje bivanja, vojne napovedi starim instinktom, na katerih so dotlej počivali njegova moč, slast in grozljivost.

(Vir: Nietzsche, F.: H genealogiji morale. Prevod Teo Bizjak. Slovenska matica, Ljubljana 1988, 2. razprava, str. 271.)

NAVODILO ZA PISANJE KOMENTARJA

Dani odlomek govori o govori o iznajdbi slabe vesti in začetku civilizacije. Odlomka ne obnavljajte, temveč ga komentirajte v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. V eseju odgovorite na vprašanja:

– Kako Nietzsche pojasni izvor slabe vesti ter njen pomen v razvoju zahodne morale?
– Kaj pomeni trditev, da »človek boluje na človeku, na sebi«?
– Zakaj Nietzsche slabo vest poimenuje bolezen in kakšno »zdravilo« ponudi zanjo?

Pri komentiranju odlomka upoštevajte tudi kontekst celotnega dela.

M 1 9 1 5 3 1 1 1 0 6

AVTOR BESEDILA IN NASLOV DELA

V sivo polje ne pišite.

V sivo polje ne pišite.

M 1 9 1 5 3 1 1 1 0 8

V sivo polje ne pišite.

V sivo polje ne pišite.

M 1 9 1 5 3 1 1 1 1 0

V sivo polje ne pišite.

V sivo polje ne pišite.

M 1 9 1 5 3 1 1 1 1 2

V sivo polje ne pišite.

Prazna stran